

Korygowanie wymowy głosek [t, d]

Prowadząc ćwiczenia logopedyczne, należy pomóc dziecku w dochodzeniu do prawidłowej wymowy poprzez uświadomienie brzmienia głoski oraz pokazanie miejsca i sposobu artykulacji. Wywołując spółgłoskę, wypowiadamy ją kilkakrotnie i dość głośno, aby zaprezentować prawidłowy dźwięk.

Substytucja głosek [t] i [d] występuje znacznie rzadziej niż na przykład „sz”. Najczęściej głoski te zamieniane są na [k] i [g], można też zaobserwować międzyzębową realizację tych fonemów.

I. Ćwiczenia narządów mowy:

- rozszerzanie warg w uśmiechu,
- mycie górnych zębów od wewnątrz,
- oblizywanie wewnętrznej strony górnych zębów,
- liczenie zębów (dotykaniem czubkiem języka kolejno zębów na górze),
- „malowanie sufitu” – podniebienia – językiem,
- winda - dotykaniem czubkiem języka na przemian górnych i dolnych zębów,
- kłaskanie.

II. Przygotowanie do wywołania głoski:

Głoski [t] i [d] są przedniojęzykowo-zębowe, co oznacza, że czubek języka zbliża się do górnych siekaczy. Warto więc w etapie przygotowawczym uwzględnić nie tylko ćwiczenia uwrażliwiające miejsce artykulacji, ale również pionizujące język (szczególnie w przypadku artykulacji międzyzębowej!):

- "przyklejanie" czubka języka do górnych jedynek i próby "odklejania" za pomocą mocnego dmuchnięcia (strumień powietrza skierowany na czubek języka) - najpierw przy szeroko otwartych ustach, a gdy język się przyzwyczai stopniowe zamykanie ust i zbliżanie siekaczy ([t] przekształcamy w [d], dodając dźwięczność – można lekko masować krtań);

- inną metodą jest przekształcanie głoski [p] poprzez jej międzyzębową artykulację (powstaje wtedy dźwięk zbliżony do [t]); następnym krokiem jest stopniowe wycofywanie języka - sposób ten może się nie sprawdzić w przypadku interdentalnej artykulacji głoski [t] – potem wprowadzamy ćwiczenia pionizacyjne.

III. Ćwiczenia słuchu fonematycznego:

Kłaśnij w ręce, gdy usłyszysz [d] (przykładowa lista słów: tama, dym, duch, toga, tupie, dynia, tuja, tata, dąb, dama, tort, dłoń).

IV. Ćwiczenia artykulacyjne:

- sylaby-logotomy:

ta, to, tu, te, ty

da, do, du, de, dy

ata, oto, utu, ete, yty

ada, odo, udu, ede, ydy

at, ot, ut, et, yt

- wyrazy:

tył, tuba, tuja, toga, tama, tynk

dym, dom, duch, dach, dama, dynia

meta, mata, buty, luty, pięta, wata

moda, nuda, lada, buda, woda, bieda

plot, namiot, ład, miód, świat, bilet

data, duet, tandem, Edyta, mandat, Tadeusz

- związki:

tata Tani	dom Adama	Tata Danusi
tuba Tymona	lody dyniowe	dom Tomasza
Beata pyta	dypłom Dominika	modne buty

lotnik i pilot meta na tamie Aneta tuli motyl na fotelu miotła lata Tola wita twoje buty	modne spodnie dębowy dach dach budy woda z mydłem medal Danusi	pudło na fotelu lody miętowe lądowanie samolotu dama pyta
--	--	--

- zdania:

Tata Tani ma młotek. Tuba Tymona jest tania. Beata pyta o kwiaty. Lotnik lata samolotem. Aneta tuli Antosia. Motyl stoi na fotelu. Miotła lata nad tamą. Tola wita Natalię. Twoje buty stoją pod płotem.	Adam buduje dom. Danusia je lody dyniowe. Na dach spadało pudło. Dominik podaje dyplom. Koło domu ląduje spodek. Matylda udaje ducha. Edyta ma modne spodnie. Mydło wpadło do wody.	Tata Danusi ma młotek i dłuto. Dom Edyty jest otynkowany. Koło domu stoi dębowy płot. Tomek wkłada modne buty. Młody kot siada na płotku. Adam dostał model samolotu. Do studni wpadł długi patyk. Julita podaje tatusiowi deski.
---	--	--

V. Wiersze, teksty (dopiero gdy głoska będzie utrwalona w powyższym materiale).

VI. Ćwiczenia utrwalające:

1. KTÓRE WYRAZY NIE PASUJĄ DO RESZTY? UŁÓŻ ZDANIA Z TYMI WYRAZAMI.

styczeń   luty   marzec   listopad

telewizor   telefon   antena   motyl

jodła   dłuto   dynia   jagoda

wiadro   doktor   dozorca   dentysta

chudy   dobry   duży   dawny

jeden   dwa   siedem   trzy

2. UŁÓŻ ZDANIA Z ROZSYPANEK:

zostawiła	w	taksówce	dokumenty	Dorota	
z	lata	kwiatka	Motyl	kwiatek	na
na	stoją	statki	duże	Dwa	przystani
dostała	Teresa	matematyki	dwójki	z	cztery
da	siedem	Darek	tulipanów	Matyldzie	Jutro
dla	hotel	budują	turystów	Robotnicy	duży
tata		Tydzień	podwyżkę	temu	dostał
z	brodą	Doktor	bada	rudą	Władka.

3. Posłuchaj i powiedz, gdy usłyszysz [d] ([t]). Odpowiedz na pytania. Przeczytaj głośno. Wypisz wyrazy zawierające [t] i [d].

Daleko pod lasem stoi mały domek. Domek zbudowany jest z dębowych desek, dach pokryty dachówką. Do domku wiodą drewniane schody. Domek jest otoczony ogrodem, w którym rosną pomidory, marchewka i duże dynie. Mieszkają tu tylko dwie osoby: leśniczy i jego synek – Darek. Obaj dbają o swój domek i ogródek. Tatuś Darka przed południem udaje się do lasu. Wraca dopiero w porze obiadu. Darek w tym czasie odrabia zadane lekcje, a później pomaga ojcu w przygotowaniu obiadu z dwóch dań. Po obiedzie obydwaj idą do ogrodu. Darek nie odpoczywa, bo musi dać podpórki pomidorom, usunąć chwasty z grządek i podlać kwiaty. Tatuś zaś sadowi się w swym fotelu niedaleko Darka i opowiada mu o swoich przygodach.

Po południu wspólnie dokonują obchodu lasu. Gdy wieczór zapada, obydwaj udają się na zasłużony odpoczynek. Darek jest zawsze zadowolony i pogodny, dlatego, że nigdy nuda nie zagląda do jego domku.

- a) Kto mieszka w domku?
- b) Gdzie stoi domek?
- c) Co rośnie w ogródku?
- d) W czym Darek pomaga ojcu?
- e) Co obaj robią po obiedzie?
- f) Czy Darek może się nudzić w swoim domku?

Wyrazy zawierające [t]	Wyrazy zawierające [d]

		utu - udu	ate - ade	yta - yda		otu - odu	ta - da	ete - ede		aty - ady	yto - ydo	META
START		tu - du		etu - edu		to - do		ty - dy		otu - odu		
ta - da	te - de	oto - odo		tu - du	ato - ado	uto - udu		uta - uda	atu - adu	ta - da		